

Zlatko HALILOVIĆ¹

Sredstva za masovno uništavanje – slovenački model sistemske zaštite

Instruments Of Mass Destruction – Slovene Model Of Systematic Protection

Sažetak

Na primjere ugroženosti (prijetnje) ili napada sa oružjem odnosno sredstvima za masovno uništavanje se je potrebno planski pripremiti i uspostaviti sistemska rješenja za odgovor na tu vrstu ugroženosti.

Svjetska iskustva su pokazala da policije, koje su se aktivno pripremale, osposobljavale i opremale za zaštitu pred napadima s tim sredstvima, stručno i kvalitetno rješavaju i druge slične primjere (npr. napadi sa eksplozivnim napravama sa velikom količinom eksploziva i nesreće velikih razmjera).

Na osnovu konkretnih primjera u Republici Sloveniji je moguće zaključiti da u Republici Sloveniji nesistemska uređenost područja ugrožavanja sa sredstvima odnosno oružjem za masovno uništavanje predstavlja veliki problem. Više državnih organa i drugih institucija imaju ovlaštenja za posredovanje u primjerima ugroženosti ili napada. U konkretnim primjerima pa se je pokazalo da nesistemska uređenje znači i neefikasno posredovanje pojedinih državnih organa. Policija, odnosno radna grupa u okviru policije, je upozorila Vladu Republike Slovenije i dostigla osnivanje nacionalnog odbora i kasnije radne grupe za područje sprečavanja ugroženosti ili napada sa sredstvima odnosno oružjem za masovno uništavanje.

Ključne riječi: *Bezbjednost, oružje odnosno sredstva za masovno uništavanje, biološko oružje, hemijsko oružje, atomsko oružje, prljave bombe,*

¹ Mr. sc. sa područja državnih i evropskih studija

terorizam, NATO, Evropska zajednica, sistemska zaštita, nacionalni koordinacijski odbor

Summary

In the event of threats or attacks with instruments or weapons of mass destruction it is necessary to carefully plan and establish a systematic solution to avert these kinds of threats. Past experiences have shown, that police, who are readily prepared, qualified and equipped with protection before attacks of this nature, also expertly and efficiently solve other similar cases (For example, attacks with explosive devices with potential for a large explosion and extensive damage).

On the basis of concrete examples in the Republic of Slovenia it is possible for one to conclude, that in the Republic of Slovenia there is an absence of systematic regulations in the area of instruments or weapons of mass destruction which is cause for concern. A number of state organs and other institutions have protective regulations in the case of a threat or attack. However concrete examples have shown that failure to have systematic regulations in place means late and ineffective measures for individual state organs. The police, respectively the working organization, after all their hard work and warning to the government of the Republic of Slovenia, have attained the founding of a national coordination committee with a working organization dealing with threats and attacks with instruments or weapons of mass destruction.

Key Words: *Safety, weapons and instruments of mass destruction, biological weapons, chemical weapons, nuclear weapons, dirty bombs, terrorism, NATO, European Union, systematic protection, national coordination committee.*

1. Uvodna razmišljanja

Bezbjednost je relevantna ako je shvatamo kao međuljudski odnos. Tako kao do svake druge vrijednosti mora i do nje imati pristup svaki pojedinac. U slobodnoj izmjeni si državljani sami oblikuju potrebne sadržaje pa tako i sigurnost. Potrebe po bezbjednosti narastaju brže od mogućnosti države da sa svojim djelovanjem zadovolji zahtjevima po toj vrijednosti i s tim takođe javnom interesu. (Bučar, 1997:57). Da bi država ipak mogla zaštititi svoj zakonski red, demokratsko uređenje in

očuvanje ljudskih prava, mora ustanoviti institucije koje su dio njenog aparata (policija, tužilaštvo, sudovi itd). Kad bi država povjerila bezbjednost bilo kome izvan države bi s tim sama negirala svoje postojanje. Ne može i ne smije dozvoliti haosa i zakon jačega.

Područje bezbjednosti se neprestano mijenja na svim nivoima: na nivou pojedinca, na nacionalnom i globalnom nivou. Interni ili eksterni uslovi mogu bezbjednost na tim nivoima nanijeti štetu ili imati druge negativne posledice. U tom slučaju govorimo o ugroženosti ili ugrožavanju. Apsolutne bezbjednosti nema jer bi to značilo stanje koje ne poznaje štete niti ostalih negativnih posledica. Pri obezbjeđivanju sigurnosti moraju subjekti bezbjednosti računati na obavezni rizik, to znači da računa na očekivane gubitke. Ugrožavanje u tom slučaju prelazi iz latentnog stanja u stanje gubitaka. Značajno je da se kod ocjene različitih izvora ugroženosti polazi od načela objektivnosti i mogućnosti.

Osnovni nacionalni interes svake države je stvaranje uslova za život i djelovanje državljana sa čim nižim stepenom ugroženosti bezbjednosti. Prijetnje bezbjednosti u modernom, sve više globaliziranom svijetu, nisu više samo vojne prirode, sve više je prijetnji kriminalne, zdravstvene, socialne, političke, privredne i informativne prirode. Ratovi su rjeđi nego prije, pored toga su sve više internog karaktera.

Savremena ugroženost i njeni nosioci imaju sve više transnacionalni karakter. Neke od tih su u visoko međusobno ovisnom svijetu još opasnije, jer su ih države podcjenjivale odnosno nisu se znale odlučiti kako ih ustaviti. Danas se nijedna država sama nemože suprostaviti ugroženosti, zato ne treba tražiti rješenje u zatvaranju granica, nego u različitim oblicima međunarodnog povezivanja i sudjelovanja pri otkrivanju opasnosti, planiranom obezbeđivanju bezbjednosti i odklanjanju posledica tih opasnosti.

U savremenom smislu razumijemo ugrožavanje bezbjednosti kao brojne oblike nevojničkih i vojničkih pojava koje smanjuju bezbjednost pojedinca, društvenih grupa, društva u cjelini, država i međunarodne zajednice. S prestankom hladnog rata se je umanjila mogućnost rata u Evropi, tako su došli u prvi plan brojni novi oružani sukobi u neposrednoj blizini Evrope i na drugim kontinentima. Pored toga sve više dolaze u prvi plan druge opasnosti kao što su kriminal, terorizam,

ugrožavanje privrede, ekološke opasnosti, prirodne i antropogene nesreće, prijetnje sistemu informiranja itd. Isto tako se je iskazalo da postaje savremeno društvo sa svakim novim stepenom razvoja sve više ranljivo.

U savremenom globaliziranom svijetu su svi njegovi elementi (pojedinci, države, nevladne organizacije i slično) sve povezaniji. Slično važi i za savremene opasnosti za bezbjednost, što znači da se veoma brzo ili veoma polako prenose iz jedne države u drugu. Državne granice su nastale zbog razgraničavanja različitih načina organiziranja života na određenom području, što nije uticalo na mnogo pojava (ugrožavanje bezbjednosti u našem primjeru) koji su se šire neovisno od umjetnih granica. Opasnost za nacionalnu bezbjednost, koje se prenese preko granice u druge države mogu veoma brzo početi ugrožavati nacionalnu bezbjednost u tim državama i s tim međunarodnu. Mnogi izvori navode sledeće tipične primjere savremenih transnacionalnih opasnosti za bezbjednost: krijumčarenje ilegalnog, konvencionalnog oružja, drge, opasnih materija (uključujući i atomsko oružje) transferi ilegalnih migranata, prenošenje zaraznih bolesti, disrupcije informisanja (ugrožavanje informativne infrastrukture, npr. kiber terorizam i kiber kriminal) itd. Posebnu kategoriju predstavljaju ekološke katastrofe, prirodne i antropogene nesreće. Opasnost od rata sa najveći posledicama je atomski rat velesila, što po zavišetku hladnog rata nije tako vjerovatno.

Uopšteno govoreći je moguće odrediti smjer međunarodnih prenosa navedenih opasnosti. Ilegalno oružje obično putuje od razvijenog sjevera prema nerazvijenom jugu, gdje je više ratnih sukoba. Ilegalni migranti i droge se kreću od nerazvijenog juga prema razvijenom sjeveru, zarazne bolesti i informativna disrupcija putuju u oba smjera. Slovenija je na granici razvijenog sjevera, je tranzitna država za većinu navedenih transfera, sve više pa postaje ciljna država.

Gore navedena definicija karaktera transnacionalnih ugrožavanja bezbjednosti ispostavlja i njihovo pretežno nevojničku prirodu, što ne znači da nisu često posledica ratnih sukoba ili čak njihov uzrok. Transnacionalno širenje opasnosti po bezbjednost je često posledica već prije stepenovane opasnosti na nacionalnom nivou (npr. oružani sukob, sukob terorističke grupe sa državom, cvjetanje kriminala itd) ili uzrok za stepenovanje ostalih opasnosti za bezbjednost (npr. povećavanje kriminala u tranzitnoj ili ciljnoj državi kao rezultat visokog stepena ilegalnih migracija).

Odbrana od savremenih opasnosti za bezbjednost mora polaziti od karaktera samih opasnosti. To znači da transnacionalnost opasnosti za bezbjednost zahtjeva međunarodno sudjelovanje modernih država odnosno njihovih bezbjednostnih instrumenata na brojnim nevojničkim pa i na vojniškim područjima. Nijedna država se nemože sama braniti pred transnacionalnim opasnostima za bezbjednost. U tom smislu je temeljni nacionalni interes sprečavanje nastajanja opasnosti za bezbjednost u drugim državama, prije svega iz iste regije, ustaviti njihovo transnacionalno prenošenje. U takom svijetu se mora savremena država pobrinuti prvo za zadovoljavajući stepen vlasite bezbjednosti (prije svega sa opasnošću usklađenim razvojem vojnih i nevojnih bezbjednostnih instrumenata) a onda sa cijelim spektrom vojnih i nevojnih instrumenata pripomoći ka bezbjednosti i stabilnosti u svojoj neposrednoj regiji pa i šire.

Za tu namjenu postoje već brojni međunarodni mehanizmi odnosno organizacije, u okviru kojih može pojedina država realizirati svoj doprinos. Sa vidika obezbjeđivanja bezbjednosti Slovenije možemo kao ključne organizacije smatrati Organizaciju ujedinjenih naroda, Organizaciju za bezbjednost i sudjelovanje u Evropi, Evropsku zajednicu i NATO. Upravo NATO je skupa sa Partnerstvom za mir dakazao na primjeru rješavanja balkanske krize da je vojnička dimenzija još uvijek nezamjenljiv vidik savremenog kriznog menadžmenta.

Nacionalno bezbjednostna politika države mora polaziti iz čim jasnijeg poznavanja opasnosti i poznavanja mogućnosti kako da država obezbjeđi čim viši stepen bezbjednosti. Razumjevanje ugrožavanja bezbjednosti države u savremenom svijetu zahtjeva vrlo kompleksan i sistematičan pristup zato što su opasnosti za bezbjednost mijenjaju, teže ih je prepoznati i raznovrsnije su. Mnogo više smo ubjeđeni da nam ne prijete nikakva neposredna opasnost od rata. Istovremeno brojni društveni i tehnološki procesi uzrokuju stvarne ili potencialne opasnosti za bezbjednost. U evropskim državama je uočavanje bezbjednosti u zadnjih deset godina u velikoj mjeri povezano s nesigurnošću u odnosu na posledice promjena, do kojih je došlo s prekidom hladnog rata. Ekonomski politički i etnični problemi država u tranziciji koji bi mogli ugroziti stabilnost i mir su glavna briga u naporima za izgradnju bezbjednije ujedinjene Evrope, svakako nisu problemi bezbjednosti jedini problemi sa kojima se susreću evropske države.

Države danas upotrebljavaju različite mehanizme za obezbjeđivanje bezbjednosti. I pored umanjene vjerovatnosti vojničkog ugrožavanja imaju među tim mehanizmima značajnu ulogu oružane snage. S obzirom na karakter ugroženosti bezbjednosti sve više se ističe saznanje o potrebi po bezbjednostnom sudjelovanju među državama i traženju novih mehanizama za očuvanje stabilnosti i mira.

Za Sloveniju je značajno pitanje kako da u okviru tih procesa i postojećih mehanizama čim efikasnije obezbjeđuje nacionalnu bezbjednost. Države imaju po jednoj strani suverenost pri odlukama o svojoj nacionalno bezbjednostnoj politici, po drugoj strani pa su te mogućnosti određene s konkretnim procesima i mogućnostima u međunarodnoj zajednici. Stvaranje koncenzusa o nacionalno bezbjednostnoj politici zato mora voditi preko rasprava o različitim mogućnostima, koje ima država na tom području. Ideje o obezbjeđivanju nacionalne bezbjednosti Slovenije, koje su se pojavljivale u prošlosti, je moguće rasporediti u par sklopova, to su status neutralnosti i odbrambeno samozadovoljstvo, uključivanje u međunarodne organizacije bilateralna savezništva sa drugim državama.

U razpravama o članstvu Slovenije u NATU je bila posebno izrečena dilema: Što će Slovenija u NATU kad njena nacionalna bezbjednost nije ugrožena kad može sa oružanom neutralnošću i vjerovatno nižim troškovima efikasnije očuvati mir i stabilnost? Tako usko gledanje na savremene bezbjednostne, politične i privredne tokove v Sloveniji i svijetu bi bilo na dugi rok štetno i opasno za bezbjednost, odbranu i demokratski razvoj države, koja se je prije desetak godina uspjela osloboditi iz zagrljaja političkih, ekonomskih i kulturnih pritisaka i isiljavanja. Prije svega bi tako gledanje značilo ozbiljnu opasnost za trajniji razvoj uslova za svestranu slobodnu afirmaciju svakog državljanina i stanovnika Slovenije. Pri tom je potrebno i danas razmisliti o posledicama koje sa sobom donose novo bezbjednostni izazovi u svijetu. Uz naše naizgled samozadovoljstvo, bezbjednostnu neutralnost i naše izuzeće iz međunarodnih mehanizama obvladavanja kriza bi možda veoma brzo povećali troškove za bezbjednost i odbranu Slovenije. Troškovi bi prekoračili mogućnosti naših finansija, prije svega bi prekoračili kvotu koju od nas zahtijeva uključenje u kolektivnu odbranu i bezbjednost Evrope.

Promjene na evropskom kontinentu, koje su nastale poslije pada berlinskog zida, su uticale na ugodne odnose za realizaciju slobodoumnih i demokratskih težnji naroda. Sa padom berlinskog zida se je naša generacija odlučila za novu, demokratsku i udruženu Evropu. Evroatlanske veze, koje baziraju na Sjeveroatlanskom savezu i garantiraju Evropi bezbjednost, su se ojačale sa prvim širenjem NATA. Ne možemo poreći da je to širenje istovremeno povećalo prostor demokratiji i stabilnosti na našem kontinentu, ali ne i završilo. Novo širenje bi utvrdilo bezbjednost i odbranu te probudilo demokratski razvoj i u nemirnom dijelu JIE (jugo istočne Evrope), koja utiče na unutrašnju bezbjednost naše države, htjeli mi to ili ne. Ne smijemo zaboraviti da se područje bezbjednosti u Evropi i oko nje još uvijek mijenja i ostaje još uvijek nesigurno i nepredvidljivo.

Pozitivno utiču na njega napredujuće evropske i evroatlanske integracije i sve intenzivnije regionalno sudjelovanje. Širenje Evropske zajednice i NATA je smanjilo opasnost klasičnih oružanih sukoba u Evropi. I pored toga se zadnjih godina pojavljuju novi, skrivljeniji i opasniji izazovi, koji ugrožavaju mir u međunarodnu stabilnost. To su ilegalne migracije, organizirano nasilje i nepoštovanje ljudskih prava, širenje oružja i sredstava za masovno uništavanje², terorizam, transnacionalni kriminal i sl. Tu su znači procesi koji mogu ozbiljno da ugroze našu unutrašnju bezbjednost, slobodu i bezbjednost svakog pojedinca. Njihovi izvori nisu kod nas nego u neposrednoj blizini. Nesudjelovanje u savlađivanju tih procesa bi moglo opasno uticati na našu nacionalnu bezbjednost. Istina je da je sa prestankom hladnog rata presudno smanjili opasnost nastanka globalnog oružanog sukoba i opasnost sveobuhvatnog evropskog konflikta. U budućnosti koju je moguće predvidjeti neovisnost i samostalnost Slovenije nisu ugroženi. Neposrednoj vojnoj agresiji nismo ispostavljeni.

Ne bi smjeli zaboravit to što Evropi postaje sve jasnije da smanjenju oružane ugroženosti ne slijedi smanjenje raznih vrsta nekonvencionalnih ugrožavanja, koji nastaju u lokalnim i regionalnim konfliktima. Sa ovim poslednjim je bila suočena naša država, zbog blizine kriznih žarišta i djelovanja retrogardnih geopolitičkih sila na

² S pojmom sredstva za masovno uništavanje su označena sva sredstva koja su u svakodnevnoj upotrebi i proizvodnji imaju pa učinke koji se mogu mjeriti sa učincima oružja za masovno uništavanje. To nije stvarno oružje, ali ga je moguće upotrijebiti kao oružje.

području JIE i Bliskog Istoka. Izvor ugroženosti surazličiti: etičke i vjerske svađe, granični nesporazumi, nepoštovanje ljudskih prava, prirodne nesreće i nesreće nastale kao posljedica ljudske aktivnosti, nedovoljna sredstva za svakodnevni život, privredna i civilizacijska razlika, slabost ili raspad državnih struktura, korupcija, organizovani kriminal kao sredstvo za život in kontrola nacionalnih i međunarodnih ekonomskih i političkih procesa, i sl. Svi ti konflikti, kad eskaliraju, prije ili kasnije načnu osjećaj bezbjednosti i postanu ozbiljan izvor za širu destabilizaciju, koja utiče na unutrašnju bezbjednost države, njen privredni razvoj i sl.

Iskustva zadnjih godina su pokazala da tradicionalno razumjevanje suvereniteta države nije više moguće. Tolerantnost međunarodne zajednice do etničkog čišćenja ili genocida, međunarodnog terorizma i organizovanog kriminala zbog bezuslovnog poštovanja suvereniteta stvara opasnost za regionalnu i međunarodnu bezbjednost. Sve jasnije postaje da se ti procesi ne mogu savladati na nacionalnom nivou i samo sa mehanizmima unutrašnje državne regulative. Savlađivanje procesa koji postaju transnacionalni je moguće samo sa dobro organizovanim transnacionalnim akcijama.

Karakterističan je primjer nakontrolisanog transfera oružja i sredstava za masovno uništavanje. Taj izazov bezbjednosti je danas jedan od najozbiljnijih transnacionanih prijetnji bezbjednosti. Materiali i tehnologije koje bi se mogle upotrijebiti za konstruisanje oružja i sredstava za masovno uništavanje su sve pristupačniji. Instrumenti i procesi otkrivanja i sprečavanja ilegalnog prometa s tim materialima i tehnologijama na nacionalnom nivou su još uvijek neefikasni ili previše komlicirani. Ti tokovi su usmjereni u države sa ozbiljnom krizom demokratije i uz to unutrašnjim sukobima ili sukobima sa susjednim državama, ili u države koje podržavaju djelovanje međunarodnih terorističkih organizacija. Slovenija se kao tranzitna država sreće sa područjem povećanog rizika već zbog opasnosti ilegalne trgovine oružja za masovno uništavanje i uz to je u blizini međunarodnog rizičnog područja.

U međunarodnim razmjerama raste poslije 11. septembra ugroženost od terorizma. Geografska udaljenost naše države od izvora opasnosti ne garantuje bezbjednosti. Naša država bi mogla biti, s obzirom na specifičan geografski položaj, povoljna logistička baza za pripreme i aktivnosti usmjerene prema državljanima, institucijama i preduzećima

drugih država. I zbog toga ćemo biti upleteni u procese koji imaju svoj uticaj na bezbjednost države, i zbog toga bi nas mogla bezbjednostno ocjenjivati međunarodna zajednica.

2. Model slovenačke sistemske zaštite

Republika Slovenija izuzeta od mogućnosti ugrožavanja ili napada sa oružjem ili sredstvima za masovno uništavanje. To zna i slovenaški zakonodavac koji je raznim državnim organima dao brojna kompetencije i ovlaštenja za slučajeve kad bi bila Republika Slovenija napadnuta sa sredstvima ili oružjem za masovno uništavanje.

Savjet za nacionalnu bezbjednost, savjetodavni i usklađivački organ za područje odbrane, bezbjednostnog sistema, sistema zaštite i rješavanja te za druga pitanja nacionalne bezbjednosti u Vladi Republike Slovenije, je podržao ustanavljanje nacionalnog koordinacijskog odbora kojeg je predlagala međuresorska radna grupa. Cilj odbora je bio priprema sistemskog i konkretnog rješenja na području ugroženosti od oružja ili sredstava za masovno uništavanje. Na osnovu proučavanja i analiziranja konkretnih primjera je bilo naime opaženo da pojedini državni organi i druge institucije znaju svoja ovlaštenja na tom području ali je njihov rad neusklađen. Prvi trenutci saznanja, da je došlo do ugroženosti ili do napada sa sredstvima ili oružjem za masovno uništavanje, su najznačajniji i odlučujući, zato je bilo hitno potrebno da se problemu priđe planski, sistemski i cjelovito.

Na osnovu proučavanja problematike ugrožavanja sa oružjem ili sredstvima za masovno uništavanje na različitim područjima kao što su uticaj evropskog zakonodavstva u najširem smislu na tom području i potrebe prilagođavanja slovenačkog zakonodavstva, međuresorsko sudjelovanje pojedinih organa, preventivno djelovanje, stručno osposobljavanje službenika, obezbeđivanje opreme i njene upotrebe, jedinice na dnevnom rasporedu, je nacionalni koordinacijski odbor pripremio više programa za dostizanje planiranih ciljeva.

Nacionalni koordinacijski odbor, čiji član sam bio i sam, je napravio zahtjeva projekat, ocjenio stanje na području ugroženosti sa oružjem ili sredstvima za masovno uništavanje, opredjelili strateške ciljeve i programe za njihovu realizaciju. U okviru pojedinih programa je po

jedinstvenoj metodologiji izoblikovao: nosioce, učesnike, rok za realizaciju, očekivane rezultate i potrebna finansijska sredstva. Predvidio je i to da određeni nosioci pojedine programe opredjele i realiziraju u nacrtima za realizaciju.

Temeljni cilj planiranih akcija za cjelovito rješenje područja ugrožavanja sa oružjem ili sredstvima za masovno uništavanje i obezbeđivanje brzog, efikasnog međusobno usklađenog djelovanja raznih subjekata u primjerima kad ta ugroženost dođe, uz poštovanje efikasnosti cijene. Pojedini ciljevi su:

- Pravovremeno prilagođavanje i usklađivanje normativnog uređenja,
- Uspostaviti jedinstven sistem odazivanja svih subjekata i osigurati jedinstven sistem obavještanja, analiziranja i prognoziranja na osnovu kompjuterske opreme. S tim će doći do udruživanja postojećih i budućih monitoringa.
- Obezbeđivati sistematski pristup preventivnom i kurativnom radu,
- Obezbeđivati stručno usposobljavanje kadra,
- Pregledati, obezbeđivati i uzdržavati opremu i usposobljavati za njenu upotrebu
- Obezbeđivati jedinice za dnevno razpolaganje
- Koordinirati vanjskopolitičke i unutrašnje organizacione vidike.

Za efikasnu realizaciju tih ciljeva su bili predloženi i primljeni sledeći programi:

1. cilj: Pravovremeno prilagođavanje i usklađivanje normativnog uređenja

1. program: Uskladiti zakonodavstvo sa pravom evropske zajednice i sa drugim zavezujućim aktima međunarodne zajednice
2. program: Pripremiti prijedloge za dopunu i promjenu postojećeg normativnog uređenja za obezbeđivanje efikasnog međusobno povezanog djelovanja različitih subjekata

2. cilj: Uspostaviti jedinstven sistem reagiranja na poziv

- a) program: Priprema državnog plana za slučajeve ugrožavanja sa oružjem i sredstvima za masovno uništavanje (uz obavezno poštovanje smjernica EU i NATA)

3. cilj: Obezbeđivanje sistematičkog pristupa preventivnom radu
 1. program: Priprema programa preventivnog rada

4. cilj: Obezbeđivanje stručnog usposobljavanja kadra
 1. program: Priprema i izvođenje usposobljavanja, dopunskog usposobljavanja i specializacije na području ugrožavanja sa oružjem i sredstvima za masovno uništavanje (za rad na ugroženo području, za osnovno opšte usposabljanje interventnog osoblja i za krizni menedžment).
 2. program: Određivanje kriterija i nosilaca obaveza na području odbrane pred ugroženošću sa oružjem i sredstvima za masovno uništavanje u pojedinim ministarstvima.

5. cilj: Pregled, obezbeđivanje i održavanje opreme i usposobljavanje za njenu upotrebu
 1. program: Priprema cjelokupnog pregleda postojeće opreme i njene upotrebljivosti
 2. program: određivanje jedinstvenih standarda opremljenosti, koji će obezbjediti potrebnu kompatibilnost opreme pojedinih organa i skupnu nabavu
 3. program: Obezbeđivanje potrebnih materialnih uslova i uspostavljanje sistema njenog održavanja (zaštitna oprema, obavezna sredstva za detekciju, specifična sredstva za indirektno rukovanje, sredstva za funkcioniranje radiološkog monitoringa)

6. cilj: Obezbeđivanje dnevno razpoloživih jedinica
 1. program: Pregled jedinica za pojedine oblike odazivanja i pripreme organigrama i rasporeda aktiviranja

7. cilj: Koordinacija između vanjsko i unutrašnje političkim djelovanjem
 1. program: Realizacija deklaracije o neširenju oružja za masovno uništavanje i akcijskog plana za izvođenje osnovnih principa za strategiju EU protiv širenja oružja za masovno uništavanje
 2. program: Priprema akcijskih planova za kratkoročno i dugoročno posredovanje u vezi oružja ili sredstava za masovno uništavanje u okviru diplomatskog sudjelovanja (sudjelovanje u pripremi konvencija i ugovora za sprečavanje širenja oružja ili sredstava za masovno uništavanje)

Nacionalni koordinacijski odbor je predlagao da se navedene programe i nacрте tekuće dopunjuje s obzirom na iskustva koja ćemo imati:

- s kontrolom izvođenja pojedinih programa,
- s medresorskom obradom odnosno analizom aktivnosti u konkretnim primjerima i
- evropskim pravnim poretkom i praksom.

Predloženo je bilo takođe da Vlada Republike Slovenije sa odredbom imenuje člane radne grupe za područje sprečavanja ugrožavanja sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje, njihova osnovna zadaća je uspostavljanje sistema posredovanja i postupaka za primjere ugrožavanja sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje. Izvodiće kontrolu nad realizacijom pojedinih planiranih programa postavljenih strateških ciljeva.

Na osnovu odluke Vlade Republike Slovenije br. 230-02/2001-5 od dne 16. 10. 2003 su ovlaštenja, sad već imenovane radne grupe, sledeća:

- usklađivanje priprema i izvođenja programa strateških ciljeva pojedinih ministarstava i organa u Republici Sloveniji za primjere opasnosti sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje za ostvarenje systemske zaštite
- koordinacija akcije u konkretnom primjeru opasnosti do početka usklađenog djelovanja svih kompetentnih organa
- praćenje stanja na području ugroženosti sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje i priprema materiala za sve organe (obavještenja, smjernice i sl.).

Radna grupa će dva puta godišnje (juna i decembra) obavještavati Vladu Republike Slovenije. Pored toga će obavještavati Vladu i na njen zahtjev i u primjeru konkretnih opasnosti ili napada sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje.

3. Zaključak

Kod izvođenja bezbjednostnih aktivnosti je ključnog značaja oblikovanje koncepta systemske zaštite čija je osnovna vrijednost je u organizovanom preventivnom nastupanju. Taj koncept je moguće oblikovati tako da se prvo identifikira izvore ugroženosti, nato slijedi veoma značajna faza analiza ugroženosti, nastavlja se u fazu

odklanjanja štetnih posledica, slijede postupci, aktivnosti i međusobno povezivanje subjekata bezbjednosti. Završi se sa određivanjem još prihvatljivih načina rizika.

Realizacija programa, koje predlaže nacionalni koordinacijski odbor i potvrdi Vlada Republike Slovenije, će nam donijeti sistemski i sadržajna rješenja na području ugroženosti sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje. Za realizaciju programa ćemo u naše pravo sistemsko i pregledno unijeti temeljne smjernice za strategiju borbe protiv oružja za masovno uništavanje, koje su 16. 06. 2003 prihvatili ministri vanjskih poslova država članica EU u Luksemburgu, te akcijski plan za njihovu realizaciju. Uz to treba podcrtati, da je Slovenija problem ugrožavanja ili napada sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje shvatila ozbiljnije, sistematičnije i prije nego je to učinila EU.

Aktivan i odgovoran pristup svih državnih organa i drugih institucija pri ispunjavanju svojih ovlaštenja je obavezan uslov za obezbeđivanje uspješnosti pri sprečavanju ugrožavanja sa oružjem ili sredstavima za masovno uništavanje kao i za obezbeđivanje brzog, efikasnog i međusobno usklađenog djelovanja različitih subjekata u primjerima ako dođe do takvog ugrožavanja.

Literatura

Knjige

1. Anžič, A. (1997): Varnostni sistem Republike Slovenije, ČZ, Uradni list RS, Natisnila Hren Grafika, Ljubljana.
2. Birtašević, B. (1984): Biološko oružje, Split, Vojnoizdavački zavod.
3. Brajović, M. (1983): Hemija bojnih otrova: udžbenik za smer atomsko-biološko-hemijske odbrane Vojne akademije kopnene vojske, Beograd, VIZ JNA.
4. Dando, M. (1996): »A new Form of Warfare; The Rise of Non-Lethal Weapons«. London&Washington: Brassey`s
5. Dando, M. (1996): »A New Form of Warfare«, Brassey`s London, str. 64-94

6. Department of The Army (1993): »Mechanized Infantry Platoon and Squad (Bradley)«, Field Manual 7-7J, Washington DC, str. 2-218
7. Ferfila, Bogomil ur. , Grizold, Anton (2002): Slovenia in Eu: Struktura evropske varnosti. Ljubljana: FDV.
8. Finniston, Monty, Trevor Williams, Christopher Bissell, ur. (1997): Oxfordova ilustrirana enciklopedija izumov in tehnologij. Ljubljana: DZS.
9. Jogan, S. (1997): Mednarodno vojno/humanitarno pravo: Ljubljana: MORS.
10. Joseph Robert GODINE in drugi (1995): »Weapons of Mass Destruction: new Perspectives on Counterproliferation«, National Defense University Press, Fort Lesley J. McNair, Washington DC, str. 4-9.
11. Kaučič, I. , Grad, F. : Ustavna ureditev Slovenije, Druga, spremenjena in dopolnjena izdaja, Gospodarski vestnik, Ljubljana 2001.
12. Klemenčič, F. (2001): Eksplozivne snovi.
13. Koren Grošelj, U. (2000): »Konvencija o kemičnem orožju kot glavna sestavina kemičnega razoroževanja po koncu hladne vojne«. Ljubljana.
14. Lavoy Peter R. , Sagan Scott D. , Wirtz James J. (2000): »Planning the Unthinkable«, Cornell University Press, Ithaca and London, str. 3-224.
15. Lubi, D. (1989): Obrambno – varnostni vidiki horizontalnega širjenja (profilacije) jedrskega orožja. Ljubljana: magistrska naloga.
16. Military balance (1998, 1999): The international institute for strategic studies. London: Oxford university press.
17. Mučibabić, Spasoje D. (1978): Hemijsko oružje, Beograd, Vojnoizdavački zavod.
18. Norris, J. , Fowler, W. (1997): Nuclear, biological & chemical warfare on the modern battlefield, London, Brassey's.
19. Repe, B. (1995): Naša doba – oris zgodovine 20. stoletja. Ljubljana: DZS.
20. Roberts, B. (1992): Adelphi Papers: Chemical Disarmament and International Security, london, Brassey's.
21. Rose Stephen in drugi (1990): »Hard Choices about Chemical Weapons«, Essays on Strategy VII, National Defense University Press, Washington DC, str. 21-39.

22. Savezni sekretarijat za narodnu odbranu (1981): »Priručnik za komandira odeljenja«, Vojnoizdavački zavod, Beograd, str. 351-354.
23. SIPRI (1975), The Problem of Chemical and Biological Warfare: Volume VI – Technical Aspects of Early Warning and Verification: Stockholm: SIPRI.
24. Stantič-Pavlinič, M. , Šek, S. (2002): Biološki in kemični terorizem: Ljubljana: Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana.
25. Starič, P. (1995): Izdelava prvih atomskih bomb, Ljubljana, Tehniška založba Slovenije.
26. United States Joint Chiefs of Staff (1990): Dictionary of military terms. London: Greenhill Books; Novato, California: Presidio Press.
27. Ur. Gažević, N. (1974): »VOJNA ENCIKLOPEDIJA«, drugo izdavanje, Beograd: VIZ
28. Van Ham, P. (1993): »Managing Non-Proliferation Regimes in the 1990s; Power, Politics and Policies«. London: Printer Publishers Limited
29. Vojvodić, V. (1981): Toksikologija bojnih otrova, Beograd, Vojnoizdavački zavod.

Naučni i stručni članci

30. A Guid to Selected Weapons of Mass Destruction, The Police Chief, March 2003, str. 19-20.
31. Alibek, Ken, with Stephen Handelman. Biohazard: The Chilling True Story of the Largest Covert Biological Weapons Program in the Word – Told from the Inside by the Man Who Ran It. New York: Random House, 1999.
32. Anžič, A. (1990): Vojaška in civilna obveščevalna služba-iskanje novega modela integrirane državne in varnostne službe, Javna uprava, Letnik 30, št. 2.
33. Anžič, A. , Gaber, M. (2003): Sistemski pristop k obvladovanju gospodarske kriminalitete – slovenska teorijain prakse, II. nacionalna kriminološka konferenca z mednarodno udeležbo, september 2003.
34. Bildungs-Know-how aus Österreich, Öffentliche Sicherheit, 1-2/2002, str. 21.

35. Bučar, F. (1997): Varnost kot dobrina; v Anžič (urednik): Zbornik posveta Zasebno varovanje in detektivska dejavnost, VPVŠ.
36. Ellison, D. Hank. Handbook of Chemical and Biological Warfare Agents. Boca Raton, Fla. :CRC Press, 1999.
37. Gaber, M. (2003): Povezovanje Republike Slovenije z Evropsko unijo in sprememba ustave. Magistrska naloga, Pravna fakulteta v Ljubljani.
38. Gusy, C. (2002): Fundamentalismus: Eine Bedrohung für die freiheitliche demokratische Grundordnung?, Die Polizei, 93. Jahrgang, Heft 7/8, Juni 2002, str. 185-191.
39. Oberstar, J. (2001): Boj proti nezakoniti trgovini z mamili in terorizmu, Pravna praksa, letnik 2001, številka 20, str. 17.
40. Peilert, A. (2002): Islamistischer Terrorismus – Eine Herausforderung für die internationale Staatengemeinschaft, Die Polizei, 93. Jahrgang, Heft 3, März 2002, str. 61-70.
41. Sidell, Frederick R. Management of Chemical Warfare Agent Casualties: A Handbook of Emergency Medical Services. Bel Air, Md. : HB Publishing, 1995.
42. The Americas – Anthrax Update, US Weapons of Mass Destruction Drill, revija Intersec, 6. 6. 2003, tudi <http://www.intersec.co.uk>.
43. U. S. Army Center for Health Promotion and Preventive Medicine. Medical NBC Battlebook. August 2000.
44. »Verantwortungsvolle Aufgabe«, Öffentliche Sicherheit, 1-2/2003, str. 37-42.
45. Wheelis, M. , Malcolm, D. (2003): New Technology and Future Developments in Biological Warfare, Military Technology, Miltech 5/2003, str. 52-61.

Internetni izvori

46. General affairs and external relations, 2518 th Council meeting, External relations, Luxembourg, 16. 6. 2003. Povzeto na <http://ue.eu.int./newsroom/newmain.asp?LANG=1>.
47. Letni nacionalni program Republike Slovenije za izvajanje akcijskega načrta za članstvo 2002-2003 (povzetek). Povzeto na <http://nato.gov.si/slo/dokumenti/akcijski-nacrt/2002-2003/>.
48. Terrorism: Questions & answers, »Dirty Bombs«. Povzeto na <http://www.terrorismanswers.com/weapons/dirtybomb.html>.

49. Terrorism: Questions & answers, Terrorism: An introduction.
Povzeto na
<http://www.terrorismanswers.com/terrorism/introduction.htm>
1

Pravni izvori

50. Odlok o Svetu za nacionalno varnost, Uradni list RS, št. 6/01.
51. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije,
Uradni list RS, št. 56/01.
52. Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91.
53. Zakon o Vladi Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 4/93.